

เคราะห์กรรมของนายอินเสน

วิบูล วิจิตรวาทการ

ตอนจบ

มาถึงแผ่นดินพระเจ้ากรุงธนบุรี ก็มีการเคลื่อนกันอีกมากมาย โดยเฉพาะตอนที่ส่งเสียดพระสติ

เจ้าจอม เช่น หม่อมฉิม และหม่อมอุบล ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นชู้กับมหาดเล็กฝรั่งชาวโปรตุเกส ก็ถูกเขียนและฆ่าอย่างทารุณโหดร้ายน่าสยดสยอง

หม่อมฉิมเป็นบุตรตรีของเจ้าฟ้าจืด พระเจ้าหลานเธอของสมเด็จพระเพทราชา ส่วนหม่อมอุบลเป็นพระราชธิดาของกรมหมื่นเทพพิพิธ โอรสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

เมื่อทัพพม่ามาตีกรุงศรีอยุธยาแตกเป็นครั้งที่ 2 เจ้าหญิงทั้งสองนี้ก็ต้องกระกำลำบาก ต้องพลัดพรากจากวังระเห่ร้อน จนสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ไปพบและเอามาเป็นมเหสีทั้งคู่

ประวัติศาสตร์เล่าไว้ว่า

ทรงโปรดเจ้าหญิง 2 องค์นี้ขนาดเห็นอนเตียงข้างซ้ายขวาเวลาบรรทม อยู่มาวันหนึ่งมีคนมาฟ้องพระองค์ว่า นายมหาดเล็กฝรั่งชาวโปรตุเกส 2 คนชื่อเป็นภาษาไทยว่า ชิดภูบาล และชาญภูเบศร์ ได้รับคำสั่งให้เข้ามาคอยจับหนูที่มากัดม่านในพระราชวัง

หม่อมประทุม เจ้าจอมคนหนึ่งกราบทูลฟ้องต่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ว่า

ระหว่างที่คอยไล่จับหนูอยู่ทุกวันนี้ หนูฝรั่งทั้งสองก็ฆ่าเวลาโดยสมสู่ร่วมเพศกับหม่อมฉิมและหม่อมอุบล แค้นนั้นยังไม่พอยังเล่นชู้กับคนรับใช้สาวสวยอีกถึง 4 คน

แปลว่าชาวโปรตุเกส 2 คนนี้ มีความสามารถอย่างยิ่ง เก่งพอที่จะทำความพอใจให้แก่ชาวสยามได้ถึง 6 คน

เรื่องการเล่นชู้นี้ จะเป็นความจริงหรือการหรือเป็นการกล่าวหาเพราะความอิจฉาริษยาของหม่อมประทุม ก็ไม่มีใครทราบแน่นอน

แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ก็ทรงเชื่อกันที่ ถึงแม้หม่อมอุบลจะกราบทูลว่าไม่เป็นความจริง ก็ไม่ทรงยอมรับฟัง พอถูกซักถามหนักขึ้น หม่อมฉิมคงจะน้อยใจ จึงพูดประชดขึ้นมากับหม่อมอุบลว่า

“ยังจะอยู่เป็นมเหสีชู้ช้อนหรือ มาตายตามเจ้าพ่อเถิด”

แล้วทั้งสองก็กราบทูลว่าทุกอย่างเป็นความจริง ทั้งคู่ขอตายตามพระบิดาที่ถูกฆ่าไปนานแล้ว

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ก็ทรงได้ยอมปล่อยให้เจ้าหญิง 2 องค์นี้ตายง่าย ๆ ทรงบัญชาให้เขียนด้วยหวาย จนเนือบนหลังขาดเป็นแผลเหวอะหวะแล้วยังเอาน้ำเกลือรดบนแผล เพิ่มความเจ็บแสบให้แสนสาหัส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในระหว่างที่ยังไม่ตายและมีสติอยู่นั้น ก็ทรงให้เขียนมือและเท้าออกทั้ง 2 ข้าง และในที่สุดก็ผ่าอก ซึ่งเป็นการผ่าแบบช้า ๆ ผ่าไปเอาเกลือทาไป ให้โอดครวญกรีดร้องโหยหวนไปด้วยความทุกข์ทรมาน

การผ่าอกในสมัยโบราณนั้น ใช้ดาบกรีดเนื้อระหว่างเต้านมทั้งสองข้าง ตั้งแต่คอหอยลงไปถึงลิ้นปี่ เขียนไปเอาเกลือทาปนเลือด จนถึงกระดูกถึงเจาะซี่โครงด้วยขวาน

แหวกอกออกให้เห็นปอดและหัวใจเด่นอยู่ข้างใน

จนในที่สุด พระมเหสีทั้งสองพระองค์ไม่สามารถทนความเจ็บปวดต่อไปได้ จึงสิ้นพระชนม์ทั้งคู่ หม่อมอุบลนั้นเพิ่งตั้งครรรภ์ได้เพียง 2 เดือน

กุลสตรีอีกท่านหนึ่งที่โดนเขียนในสมัยนั้น เป็นเจ้าจอมของสมเด็จพระเจ้ากรุงธน ฯ เช่นกัน ตั้งครรรภ์คลอดบุตรออกมา ข้าราชการมาราบทูล

พระเจ้ากรุงธน ฯ ทรงแสดงความสงสัยว่าทำไมจึงตั้งครรรภ์คลอดลูกมาได้ ในเมื่อเคยถูกส่งตัวเข้ามารับใช้ร่วมเพศกับพระองค์เพียงครั้งเดียว

จึงรับสั่งให้พนักงานไปไต่ถามความจริง สตรีชาววังผู้นั้นเป็นแม่ลูกอ่อน ต้องตกอยู่ในสภาพอ่อนเพลียเพราะเพิ่งคลอดลูก เมื่อถูกไต่สวนก็คงน้อยใจ พุดประชดว่า

“ท้องกับเจ๊ก”

เมื่อข้าราชการกลับไปกราบทูลฟ้องว่า เธอได้พูดเช่นนั้น สมเด็จพระเจ้ากรุงธน ฯ ซึ่งมีเชื้อสายสืบทอดมาจากบรรพบุรุษจีนโดยตรง ก็ทรงพิโรธสุดขีด บัญชาให้จับแม่ลูกอ่อนนั้นมาเขียนไม่หยุด จนขาดใจตายคาหาวายนั่นเอง

ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้น ดูจะมีการเขียนกันมากกว่ายุคอื่น แม้แต่พระภิกษุก็ถูกรับสั่งให้โบย เพราะสมคิดฝันเพื่อนไปว่าพระองค์เป็นพระโสดาบัน พระภิกษุควรกราบไหว้

เมื่อคณะสงฆ์ไม่ยอมถวายความเคารพแบบนั้น ก็บัญชาให้เขียนหลังพระสงฆ์ในจิวร ชาวบ้านไพร่เมืองทั้งหลายเสียใจและสงสารที่พระโดนเขียน ต่างพากันมาขอให้เขียนตนเองแทนพระกันมากมาย

แม้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเองก็เคยถูกสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีสั่งโบยหลัง สมัยที่เป็นแม่ทัพไปล้อมเจ้าพระฝางที่เมืองสวางคบุรี แล้วปล่อยให้เจ้าพระฝางกับพรรคพวกตีฝ่าหนีออกจากเมืองไปได้

ประวัติศาสตร์ว่าไว้ว่า สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ฯ ซึ่งขณะนั้นมียศเป็นพระยาอภัยรณฤทธิ์ ถูกลงพระอาญาใส่หลักปักคาเขียนหลัง 30 ที

ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ท่านเขียนเล่าต่อไปว่า

“นายอินเสนโดนโบย 99 ที การโบยหนังสือแต่ก่อนก็บอกไว้ ให้ผู้กระทำผิดถอดเสื้อนอนคว่ำหน้า มีเจ้าพนักงานยึดมือยึดเท้าไว้ แล้วผู้โบยก็หวดลงไปตามหลังตามไหล่ (จะหวดด้วยหวายหรือแล้หน้อย่างใดอย่างหนึ่ง) มีการขานการนับจำนวนไว้ให้แน่นอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การถูกโอบยัดนี้กว่าจะครบกำหนด 99 ที่ เอกสารไม่ได้บอกไว้ว่านายอินเสนจะสอบไปกี่ครั้ง แต่เมื่อครบ 99 ที่แล้ว เจ้าพนักงานก็จะหามอินเสนไปไว้ในคุก แล้วก็นำเรื่องขึ้นกราบทูลในหลวงให้ทรงทราบ

ถ้านายอินเสนเป็นคนหนุ่ม ...การถูกโอบยัด 99 ที่ ก็ยังไม่ถึงกับเสียชีวิต แต่ไพร่ที่จะสังกัตในกรมอาลักษณ์ได้คงไม่ใช่คนหนุ่ม นายอินเสนจะมีอายุเท่าใด เอกสารไม่ได้บอกไว้ บอกเพียงว่านายอินเสนได้รับโทษบอบช้ำมาก

ความเจ็บปวดเนื่องจากการถูกโอบยัดอย่างมหันต คงร้องครวญครางอยู่หลายวัน มีผู้นำเรื่องขึ้นกราบทูลในหลวง

พระองค์จึงมีบัญชาให้หมอลหลวงเข้าไปดูแลรักษา (ดูเหมือนจะเป็นพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงวงศาธิราชสนิท) หมอลหลวงได้เข้าไปเยี่ยมคนป่วย เห็นได้รับทุกข์ทรมานมาก จึงลั้งให้นำฝิ่นเข้ามาให้คนป่วยกินเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด

จะเนื่องด้วยฝิ่นนี้เป็นเหตุ หรือเพราะผู้ช่วยชรา ทนพิษแผลถูกโอบยัดไม่ได้ นายอินเสนก็ถึงแก่กรรมในคุกในเวลาต่อมา”

ความจริงเมื่อเราพิจารณาเรื่องนี้ตามความคิดของคนสมัยใหม่แล้ว ก็รู้สึกว่แท้จริงมีคนทำผิดหลายคน แต่นางอินเสนกลับถูกทำโทษคนเดียว เราไม่ทราบว่อะไรเกิดขึ้นกับอ้ายฟุ้งบาวนายพัคดีโคมบ์

ผู้เขียนเข้าใจว่คงจะไม่มีผู้ใดคิดเอาโทษ เพราะมันเป็นเพียงตัวชี้ซ้ำฝรั่ง นายจะสั่งใช้ว่อย่างไรก็ต้องทำตาม

ผิดกับนายอินเสนซึ่งเป็นคนฉลาดเฉลียวมีวิชาความรู้ จึงสมควรที่จะรู้ผิดรู้ถูก แต่คนที่ทะเล้นเจ้าเล่ห์ที่สุดนั้นคือนายพัคดีโคมบ์ ข้าราชการอังกฤษนี่เอง

ไทยเราไม่กล้าทำว่ไร เพราะเขาเป็นคนต่างชาติจากมหาประเทศที่เรารวันกลัว นายพัคดีโคมบ์และพรรคพวกชาวอังกฤษทั้งหลายเลยรอดตัวสบายใจเฉิบ

มีหน้าซ้ำยังได้รับพระมหากรุณา ๖ เพิ่มเติมจากพระเจ้ากรุงสยามอีก

ขณะที่คดีนายอินเสนเกิดขึ้นนี้ ท่านกงสุลอังกฤษนายฮิลเลียก็เป้นโรคบิดถึงแก่กรรม ข้าราชการอังกฤษล้มป่วยกันหลายคน

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ๖ เองทรงปรารภว่

“แลในเดือนยี่เดือนสามปีนี้ คนเปนไข้บิดมาก อังกฤษเปนลงแล้วตายไปหลายคนมิคเตอร์ฝอเรทก็ป่วยเปนบิดตายเสียแล้วเมื่อวันที่ เสาร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ค่ำนี้ มิคเตอร์ออลอะแบคเตอร์เสเมียนกงสุลนั้นเปนบิดเกือบจะถึงอดิสารอยู่แล้ว

เห็นว่อยู่ที่กรุงนี้คงจะตาย ก็ล้งกำปั่นหนีไปว่จะไปเองแคลน แต่เห็นว่จะไปตายกลางทางดอกกระมัง ตัวกงสุลจอมเบิคนั้น จนเดี๋ยวนีก็ป่วยขัดเข้าขัดแขน เวลาเข้า ๆ ยกแขนไม่ว่ใครจะขึ้น กินยาเข้าปรอทลั่นและเพดานบวม พุดก็เลียงแห้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่างกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แลกีนยาเข้าปรอทนั้ว่ากันเปนบิตในพวกไทยก็ป่วยลงซุมด้วยไข้บิต แต่ในเจ้านาย
ข้าราชการไม่มีใครตายด้วยโรคไข้บิต

ถึงตัวข้าพเจ้าเมื่อไปอยู่ที่บ้านอ่างศิลา ก็เปนบิตลงสองสามวัน กีนยาหอลอเวครั้งเดียว
ก็หาย คนข้างในทีไปด้วยกันก็ป่วยเปนบิตหลายคน แก้วด้วยยาหอลอเวหายทุกคน

พระพิชัยสงครามขึ้นไปทำเมืองลพบุรีเปิดเปนบิตถึง 15-16 วัน บอกออาการหนักลงมาว่า
เห็นจะไม่หาย เกือบถึงอดิตสารอยู่แล้ว

ข้าพเจ้าให้ตำรวจรีบเอายาหอลอเวไปแก้ก็ฟื้นขึ้น บัดนี้ก็หายกลับมาหาข้าพเจ้า
ชื่นชมยินดีนัก ว่ารอดชีวิตเพราะข้าพเจ้าจริง ๆ ยาขนาดนี้อังกฤษตีเดียมนัก ไม่เชื่อ ไม่นับถือเลย
ว่าเปนยาคนโกงคนต่ำคนไม่รู้วิชาหมอ แต่เห็นชอบนักแก่คนเมือง นี้หมอแคมเบลอังกฤษนับถือว่าเป็น
หมอลวงให้มาสู้กับไข้บิตที่เมืองไทย

เพราะได้ทราบไปว่ากงสุลหิลเลียตตายได้ไข้บิตลง ไม่มีหมอดีแลรักษาจึงตาย มาครั้งนี้ไม่
ไต่ยินว่ารักษาไข้ใครหายเลย เมื่อรักษามิคเตอร์เฟอร์ส ก็ทำวุ่นวายยับเยินเอาปลิงเกาะท้องคนไข้ 5-6
ตัว จะเอาเลือดออกเสียไม่ให้เกิดทางทวาร

แลให้นอนตรึงอยู่ที่เดียวไม่ไหวตัว จะให้อุจจาระนอนสงบในกระเพาะ เลอะเทอะเต็มที
แต่หมอบรัดเลนนั้น เอาเปลือกมังคุดตำบิตให้คนพวกอเมริกันกิน ลางไข้ก็หายบ้าง

หมออีปาซีของแก่นั้นก็สู้บิตไม่ได้ แต่ประหลาดใจอยู่แต่ด้วยไข้ลมจับประจวบ เช่น
สมเด็จพระเจ้าน้องยาอยู่เห็นจะเป็นไข้มาเปนคราว ๆ ตามฤดูมิใช่ลม

เมื่อวันอังคารขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 เวลาเย็น นายหนุ่มที่เป็นขุนอัครพิมพการเจ้ากรม
โรงพิมพ์ลมจับตาย แต่คนนี้ป่วยมาแต่เดือน 3 ข้างขึ้นเปนมอย่างจะเป็นอัมพาต ชักลากมา

ครั้นวันจันทร์ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 4 พระยาพิณคัคคี จางวางกรมพลพันในพระบรมราชวัง
1 หลวงตรีหลวงศรีคงยศ เจ้ากรมคลังป่าจาก 1 ทหารรักษาอยู่ที่ประตูรัตนพิศาล 1 แต่ก่อนไม่ได้
ป่วยไข้อะไรเลย เปนมจับประจวบตายลงในเวลาเย็นในโมงใกล้ ๆ กันทั้งสามคน

ครั้นข้าพเจ้าได้ฟังหนังสือบอกมาว่าเจ้าหญิงในเมืองอังกฤษตายลงด้วยอย่างนั้น ก็คิด
ประหลาดนัก ขอท่านจงฟังดูว่าหมอมือเมืองอังกฤษ ใช้อย่างนี้เขาแก้กันอย่างไร แก้วไว้ได้บ้างฤไม่
จะได้เอาวิทยา”

โรคบิตนี้ สมัยนี้เรียกว่า Dysentery เกิดขึ้นเพราะเชื้อแบคทีเรียชนิด Salmonella หรือ
Shigella เข้าไปในลำไส้ ก่ออาการอักเสบจนท้องเสียท้องร่วง มีเลือดและหนองปนกับอุจจาระที่ถ่าย
ออกมา และในบางกรณีก็มีไข้สูงหรือชักเป็นแบบลมบ้าหมูได้

ในสมัยโบราณไม่มียาปฏิชีวนะฆ่าเชื้อโรค คนเป็นโรคบิตแล้ว ไม่หายก็ตาย คำว่าบิตนี้ผู้
เขียนเข้าใจว่า คนไข้คงจะปวดมวนที่ท้องอย่างหนัก จะรู้สึกดังลำไส้บิต

ยาหอลอเวที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ทรงมีไว้รักษาคนไทยนั้น ผู้เขียนไม่ทราบ
เลยว่าเป็นยาชนิดใด ฟังชื่อดูไม่เหมือนยาไทยหรือยาจีน ไม่ทราบว่าเป็นยาแขกหรือเปล่า

แต่ฟังตามพระองค์เล่า ก็ต้องรับว่ามีประสิทธิภาพจริง ฝรั่งเศสไม่ยอมรับจากพระองค์มาลอง
รับประทาน เลยต้องตายเพราะความโง่เขาไปหลายคน

โบราณท่านว่าไว้ ว่าความโง่กับความจ่องของอดตินี้ใกล้เคียงกัน เขาคิดว่าเรานี้ป่าเถื่อน
หยุดยาสมุนไพรล้ำสมัย แท้จริงแล้วยาของเขาก็ไม่มีประสิทธิภาพแต่อย่างใด มีหน้าซ้ำวิธีการรักษาของ
เขานั้นแหละป่าเถื่อน

เช่นเอาปลิงมาเกาะหน้าท้องคนไข้ เพื่อให้ปลิงมันดูดเลือดออก นายพอเรสท์ที่น่าสงสาร
เสียเลือดในอุจจาระอยู่แล้ว โดนปลิง 5-6 ตัวดูดเลือดออกไปอีก ก็จะต้องหมดเรี่ยวหมดแรง
เพราะโลหิตจาง โอกาสที่จะหายรอดพ้นความตายยิ่งลดน้อยลง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า ๓ ของเราทรงมีความเฉลียวฉลาดมากกว่าฝรั่งเหล่านี้
ทรงเห็นยาอะไรดีก็ยอมรับมาใช้ โดยไม่คิดดูถูกดูหมิ่น

ส่วนเรื่องอะไรที่ไม่ทรงเข้าใจ เช่นเรื่องไข้ลมจับตาย ก็ทรงมีรับสั่งให้คณะทูตไทยที่กรุง
ลอนดอนสืบหาสาเหตุนำกลับมาเป็นวิชาความรู้

คงจะเป็นเพราะทรงไม่สบายพระทัย ที่ได้ทำให้นายอินเสน พนักงานไทยในสถานกงสุล
อังกฤษ ต้องสิ้นเสียชีวิต และคงจะทรงส่งสารข้าราชการอังกฤษทั้งหลายที่ต้องเคราะห์ร้ายเจ็บไข้ได้
ป่วย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ๓ จึงทรงพระราชทานเงินก้อนใหญ่เป็นจำนวนถึง 4,400
บาท หรือ 55 ชั่ง ให้เป็นค่าซื้อที่ 11 ไร่ สำหรับก่อสร้างสถานกงสุลนั้น

อังกฤษเขามีเงินของเขาเองอีกถึง 6,000 ปอนด์ เขาจึงสามารถสร้างสถานที่ทำงาน และ
พักอาศัยได้ใหญ่โตสมเกียรติของประเทศมหาอำนาจ

นอกจากนั้น ยังทรงมีประกาศเป็นพิเศษอนุญาตให้คนไทยมีสิทธิ์ทำงานในการก่อสร้างนี้
ประกาศฉบับนี้เป็นสิ่งจำเป็น พอหลังจากนายอินเสนโดนทำโทษถึงตาย คนไทยทั้งหลายก็คงจะ
ขยายหดหวักลัวกัน ไม่มีใครกล้าสมัครทำงานให้ฝรั่ง เพราะเดี๋ยวไม่รู้ว่าจะทำอะไรผิดให้เป็นที่พิโรธ
โกรธเคืองของพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ก็จะหัวขาดหรือถูกโบยหลังจนตายตามแบบนายอินเสน

ประกาศฉบับนี้ พิมพ์ออกมาเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2400 มีใจความว่า

*“มีพระบรมราชโองการมานพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ได้ประกาศแก่ข้าราชการผู้ใหญ่
ผู้น้อย และลูกค้าไทยจีนทั้งปวงให้ทราบทั่วกันว่า*

*บัดนี้กงสุลอังกฤษจะสร้างตึกขึ้นในที่ซึ่งพระราชทานให้ที่บ้านกงสุลโปรตุเกสนั้นจึงได้คิด
จะให้ลูกจ้างรับเหมา ทำการก่อสร้างตามตัวอย่างที่กงสุลอังกฤษคิดไว้แล้วนั้น ให้แล้วโดยเร็ว*

*เมื่อผู้ใดจะขายไม้ ขายอิฐ ขายปูน และของอื่น ๆ แก่กงสุล หรือผู้ใดจะรับจ้างรับเหมาทำ
การของกงสุล ก็ให้ไปหากงสุลว่ากล่าวราคาค่าจ้างให้ตกลงกัน แล้วจงขาย และรับจ้างทำการตาม
ชอบใจเถิด*

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในหลวงไม่ทรงพระราชดำริติเตียนอันใดดอก จะทรงยินดีด้วยผู้ขายของและรับจ้างซึ่งเป็นคนไทยในพระราชอาณาจักร จะได้เงินตราค่าจ้างเป็นผลประโยชน์ของตัวเลี้ยงชีวิต จะไม่มีความผิดอันใด เพราะที่ขายของรับจ้างต่อกงสุลนั้นเลย

ประกาศ ณ วันศุกร์ เดือน 5 แรม 8 ค่ำ ปีมะเส็ง นักษัตรนพศก”

ผู้เขียนอ่านศึกษาเรื่องมรณกรรมของนายอินเสนนี้แล้ว ก็รู้สึกค่อนข้างจะแปลกใจที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ทรงทำโทษนายอินเสนอย่างรุนแรงจนถึงแก่ความตาย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ นั้น ทรงมีพระทัยเมตตากรุณาเป็นหลักได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุในร่มพระพุทธศาสนาเป็นเวลานานถึง 28 ปี ก่อนจะขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินไทย

หลังจากทรงลาผนวชมาเป็นพระกษัตริย์แล้ว ก็มักจะมีแต่พระจิตที่เมตตาช่วยเหลือทั้งคนไทยและคนต่างชาติในกรุงสยามอยู่เสมอ

เข้าใจว่าคงจะไม่ทรงนึกฝันว่า นายอินเสนจะถึงแก่ความตาย อาจจะเพียงปรารภปราบนิสสัยนายอินเสนให้เข็ดหลาบต่อไปจะได้ไม่กะล่อนช่วยฝรั่งไทยอีก

เมื่อไม่สามารถกระทำร้ายต่อฝรั่งได้จึงรวมความพิโรธลงสู่คนไทย นายอินเสนแสนชวยถึงที่ จึงเคราะห์ร้ายชะตาขาด หากฝรั่งสำรวมกิเลสขอเจ้าที่ดินเพียง 25 หรือ 50 ปี นายอินเสนคงทนไหวได้

แต่นี้ท่านขอเช่าเสียเกือบร้อยปี นายอินเสนเลยต้องตาย

เอกสารอังกฤษไม่ได้ระบุไว้ ว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ได้ทรงอุปการะเลี้ยงดูลูกเมียนายอินเสนบ้างหรือเปล่า

ตามธรรมดาในสมัยโบราณ หากผู้นำของครอบครัวทำผิด และถูกพระราชอาญาลงโทษลูกเมียทั้งหลายก็จะตกระกำลำบาก ถูกยึดที่ดินทรัพย์สินสมบัติมาเป็นของหลวง ญาติพี่น้องต่างก็หัวนกลัวภัยไม่กล้าอุปการะช่วยเหลือ จึงมักต้องรับกรรมกลายเป็นขอทานกระยาจกกันสิ้น

ส่วนเรื่องเขียนนโยบายหลังนั้น ก็มีต่อมาอีกหลายรัชกาล เพียงแต่ดูจะน้อยลงทุกที เพราะประเทศของเราค่อย ๆ ศิวิไลซ์ขึ้น หากมีแต่เขียนนโยบายกันมาก ก็ขายหน้าคนต่างชาติเขา

แม้รัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหाराช ก็มีเหตุการณ์ครั้งหนึ่งที่มีดินระเบิดไฟไหม้คลังดินกระสุนในพระบรมมหาราชวัง

และหม่อมเจ้าหญิงฉวีวาทชนทรัพย์สมบัติส่วนตัวหลบหนีลงเรือสำเภาไปเมืองเขมร จึงเป็นที่สงสัยและกล่าวหาว่าหม่อมเจ้าหญิงฉวีวาทนี้ เป็นตัวการคนหนึ่งในการเผาตีดินระเบิดนี้

เมื่อตำรวจพระราชวังไม่สามารถติดตามจับตัวหม่อมเจ้าฉวีวาทกลับมาจากเมืองเขมรได้

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ จึงบัญชาให้ตำรวจวังจับมารดาของเธอมาลงโทษแทน หม่อมราชวงศ์ดวงใจผู้เป็นมารดา ขณะนั้นเป็นคนแก่มีอายุแล้ว ต้องถูกลงพระราชอาญาเขียนหลัง 30 ที ทั้งที่ตนเองไม่ได้มีความผิดอะไรเลย และยังถูกริบทรัพย์สินสมบัติ ให้ตกระกำลำบากจนขั้นแค้นอยู่อีกเป็นเวลาหลายปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เรื่องเขียนนี้ก็ลดน้อยลงไปอีก

แต่มีผู้ใหญ่เคยเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า ครั้งหนึ่งพระองค์ทรงเล่นละคร และมีบทบาทที่จะต้องถูกตีพระเศียร ขุนนางที่ต้องเป็นคนตีพระเศียรตามบทนั้น ก็ห้วนกล้วยไม้สั่น ไม่กล้าตีพระเศียรของพระองค์

ถึงพระองค์จะทรงอนุญาตแล้วหลายครั้ง ก็ยังหมอบกราบนิ่งไม่กล้าแสดงตามบทอยู่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ๗ ทรงพิโรธ เลยรับสั่งให้เขียนหลังผู้้นเสียประมาณยกหนึ่ง หรือ 30 ที ขุนนางผู้้นเมื่อโดนเขียนจนเจ็บตัวแล้ว เลยกกล้าตีพระเศียรในหลวงตามบทละคร

ยังมีผู้ใหญ่อื่น ๆ เล่าให้ผู้เขียนฟังอีกว่า ถึงแม้ในพระราชวังจะเลิกการเขียนโขนไปแล้ว การลงโทษแบบปาเถื่อนล้าสมัยนี้ก็มิได้หมดสิ้นไปง่าย ๆ ในวังเจ้าอื่น ๆ และบ้านขุนนางผู้มีอำนาจทั้งหลายนั้น ก็ยังมีการเขียนกันต่อมาอีกหลายปี

ผู้ใหญ่ท่านหนึ่งเล่าว่า ท่านถูกส่งตัวเข้าวังให้อยู่รับใช้เจ้าหญิงองค์หนึ่ง แต่อยู่ไม่ไหว เพราะอะไรนิดอะไรหน่อยก็จะคว่ำเขียนกันทุกวี่ทุกวัน

ในวังเจ้าหญิงนั้น ไม่มีผู้ชายแม้แต่คนเขียนก็เป็นผู้หญิง ซึ่งท่านเข้าใจว่าคงจะเป็นพวกเลสเบี้ยนที่เป็นชาติสม์ หาโอกาสเขียนหลังเด็กสาว ๆ ที่รับใช้อยู่ในวังเสมอ

ผู้ใหญ่อีกท่านหนึ่งเล่าว่า มีเจ้าพระยาคนหนึ่ง ท่านมีเมียและบ่าวไพร่รับใช้มากมาย และเวลาท่านไม่พอใจอะไร ก็สั่งเขียนหลังคนเป็นว่าเล่น ไม่ยกเว้นแม้แต่ลูกเมีย

จนในที่สุดท่านเองกลายเป็นชาติสม์ ได้รับความสุขจากความทุกข์ของผู้อื่น สั่งเขียนโขนหลังคนเพื่อตนจะได้ยินเสียงร้องโอดครวญโหยหวนของผู้รับโทษ

ยังเป็นเสียงกรีดร้องของผู้หญิง ท่านยิ่งชอบ ลงท้ายเป็นโรคจิตนี้หนักขึ้นทุกที กินไม่ได้ นอนไม่หลับ ถ้าไม่ได้ยินเสียงคนโดนเขียน

คนในบ้านจึงต้องคิดอุบาย ตัดต้นกล้วยมาเขียนด้วยหวายทุกวัน แล้วให้เด็กสาวคนใดคนหนึ่งแก้มร้องเสียงเจ็บปวดหลังโหยหวน ให้ท่านนั่งหรือนอนฟังอีกห้องหนึ่ง ทำอย่างนี้ทุกวัน ท่านจึงประทังชีวิตอยู่ได้

เรื่องเขียนโขนหลังประเพณีเก่าของกรุงสยาม จึงจบลงเพียงเท่านี้